

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče št. 2

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članstvo izvod po 1.— Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Vladar kapital.

V naši dobi ima kapital v vseh deželah sveta skoro neomejeno moč. Naj ima država kakršnokoli obliko, ali je torej demokratična Amerika ali republikanska Francija, monarhistična Anglija, povsod ima kapital vso moč v svojih rokah ter vlada nad ljudmi. Ta nevidljiva moč bogastva, ki se združuje v malo rokah velebankirjev in delničarjev, vklepa stotilijone delovnih ljudi v mezno suženjstvo, sili delovne množice leto za letom k najskrajnemu napenjanju njih sil in jim določa usodo nezaposlenosti, če niso več sposobni za izkoriščanje in ne morejo več donášati kapitalu profita. Profit, to je malik naše kapitalistične dobe. Za profit se žrtvuje vse, celo človeško življenje, vsekakor seveda le proletarsko. Kapital ne vlada le nad delavstvom v industriji, v kmetijstvu, v tovarnah in rudnikih, marveč vlada tudi nad državniki in politiki, vpliva z meščanskim časopisjem na javno mnenje in kapital pravzaprav ustvarja politiko. Levičarska vlada v Franciji, delavska vlada v Angliji in na Norveškem so poizkusile, kako ogromno moč ima kapital, zlasti današnji finančni kapital.

Toda ne le v državni politiki, marveč v vseh državnih gospodarskih vprašanjih, kakor tudi pri vsakem boju strokovnih organizacij v obratih čuti danes delavstvo velikansko moč, ki je koncentrirana v rokah ošabnih industrijskih in kapitalističnih knezov.

Kako pa je mogoče, da more peščica kapitalistov vršiti svojo velikansko moč nad ljudmi in gospodarstvom? Na vprašanje ni težko odgovoriti. To prihaja odtod, ker so kapitalisti posestniki produkcijskih pomočkov, ker so njihove tovarne, rudniki, ladje, stroji, zemlja njihovi in ker so posestniki denarja, s katerim drže aparat državne oblasti na svoji strani. Zasebna posest produkcijskih pomočkov je torej tisto, ki daje kapitalistom njih moč, da vladajo nad ljudmi. Lastnik velikih produkcijskih pomočkov lahko vlada nad drugimi, ljudmi, ker so ti od njegovih produkcijskih pomočkov odvisni, ker velika množica ljudi nima razen svoje duševne ali ročne delovne sile ničesar in je prisiljena, da ne pogine od lakote, to delovno silo prodati kapitalistu. Kapitalist ne določa danes samo, koliko delavcev sme biti zaposlenih, marveč diktira mnogokrat tudi mezdo za opravljeno delo ter s svojim vplivom na zakonodajo odloča, koliko zakonitih pravic se sme dati delavcem. In vse to je le mogoče, ker je tovarna ali rudnik njegova zasebna posest, ali osebna lastnina več kapitalistov skupaj, in ker oni določajo, kdaj in koliko blaga se sme producirati. Ta pravica zasebne lastnine, da svojevoljno razpolaga s produkcijskimi pomočki, je vzrok velikanske moči, ki je danes združena v rokah kapitalistov.

Ta pravica kapitalistov postaja pač, čim bolj se kapital v svojih velikanskih organizacijah, ki obsegajo danes že cele dežele in zemljine, bolj in bolj kričeča krivica, da, naravnost nevarnost za vse druge ljudi.

Delovni ljudje, ki danes skoro po vseh deželah tvorijo večino prebivalstva, čutijo gospodstvo kapitala kot nezno nasilno gospodstvo. Škoda in rane, ki jih povzročajo kapitalizem v vseh plasteh človeštva, so take, da se celo meščansko misleči ljudje zgražajo nad njimi. Trpljenje delavskega razreda pod kapitalističnim gospodstvom je po vseh

Prvi redni kongres URSSJ.

Dnevni red:

Prvi redni kongres URSSJ se bo vršil 14. in 15. oktobra 1928 v Zagrebu v veliki dvorani Delavske zbornice v palači Osrednjega urada za zavarovanje delavcev poleg glavnega kolodvora.

Kongres prične zborovati ob 9. uri dopoldan.

Začasni dnevni red kongresa je naslednji:

1. Poročila a) uprave, b) finančne kontrole;
2. Sindikati in gospodarska politika, ref. Pfajfer;
3. Osemurni delavnik, ref. Svetek;
4. Izprememba pravil, poslovnika in pravilnika URSSJ, ref. Raušer;
5. Svoboda delavske koalicije, referent Pavičević;
6. Položaj delavcev in socialno-politične naloge sindikatov;
7. Zaščita in izobrazba mladine, ref. A. Smit.

Čl. 11. Začasni dnevni red in sklicanje kongresa odreja in objavlja centralna uprava tri mesece prej. In vsaka zvezna organizacija ima pravico predlagati za dnevni red svoje predloge, ako jih pošlje centralni upravi najkasneje 4 tedne po objavi zveznega kongresa. Ti predlogi se morajo takoj naznaniti vsem zveznim upravam. Toda definitivni dnevni red določi kongres sam takoj po konstituiranju.

Delegacije:

O udeležbi na kongresu in o sestavi kongresa odreja pravila URSSJ naslednje:

Čl. 8. Pravico do udeležbe na kongresu imajo: delegati zveznih organizacij, ter vsi člani centralne uprave in finančne kontrole,

deželah enako. Povsod je na tisoče delavcev brez dela in zaradi tega brez prejemkov; trpe pa tudi zaposleni pod pritiskom vedno hujšega izkoriščanja, racionalizacije in pod neobzirnim lovom kapitalistov za profitom. Malo socialnih pridobitev, ki si jih je priborilo delavstvo s svojimi strokovnimi organizacijami v zadnjih letih, kapitalisti povsod ogrožajo. Organizirani kapitalizem poizkuša s svojo koncentrirano silo razred delavnih ljudi še hujše izkoriščati in še bolj obvladati, kakor ga je obvladal doslej. Ves državni oblastni aparat, uradniki in sodniki, policija in vojaštvo, cerkev in šola, meščansko časopisje in reklama stoje vedno bolj pod vplivom ogrožanega kapitalizma. Poleg teh imamo pa še celo vrsto slug in pomočnikov kapitala: ministre, uradnike, žurnaliste in agitatorje različnih nacionalističnih in klerikalnih organizacij itd. V sklenjeni vrsti hodijo po poti, ki jo zapoveduje kapital. Dogaja se danes celo, da stopajo umetniki in znanstveniki v službo kapitala, da podpirajo in negujejo kapitalistično oblastnost. Kapital ne gospodari danes samo v gospodarstvu, ne določa samo politiko držav, marveč vlada, enako kakor katoliška cerkev v srednjem veku, v javnem življenju nad dušami in miselnostjo večine ljudi.

To vsemogočno gospodstvo kapitala je torej zlomiti. Namesto vlade peščice kraljev kapitala bi morali narodi sami odločati o svoji usodi. Delo je treba osvoboditi pro-

Čl. 9. Vsaka zvezna organizacija delegira na kongres: do 500 članov enega delegata. Organizacije z več kot 500 članov volijo na vsakih 500 članov enega delegata in na ostanek nad 200 glasov še enega.

Vsak delegat ima toliko glasov, kolikor članov zastopa. Število članov se ugotavlja po povprečni plačani kvoti v poslednjih dvanajstih mesecih pred sklicanjem kongresa.

Čl. 12. Kongres zboruje s tolikimi delegati, kolikor jih je prisotnih; tekoča vprašanja rešuje z navadno večino glasov, izvzemši vprašanja o izpremembi pravil in nehanju zveze, za kar treba, da glasuje najmanj dve tretjini glasov, da je sklep pravomočen.

Stroški.

O stroških za delegate določa pravilnik URSSJ-a:

Čl. 21. Stroške delegatov zveznih organizacij za kongres URSSJ nosijo organizacije, ki jih delegirajo, in ostale stroške kongresa — centralna uprava URSSJ.

Znižana vožnja.

Zaprošena je znižana vožnja, ki znaša po pravilniku o znižanju vožnje 50 odstotkov popusta. Vsi sodrugi, ki bodo potovali na kongres, naj vozno karto, ki jo kupijo na odhodni postaji, na postaji v Zagrebu ne oddajo, ker jim bo služila za povratek.

Določbe pravilnika glede vršitve kongresa

so razvidne iz razpisa kongresa in navodil, ki jih je centralna uprava doposlala zveznim organizacijam.

kletstva izkoriščanja in je zaradi tega v prvi vrsti potrebno, da pridejo delovni pomočki v posest splošnosti. To delo osvoboditve človeštva od gospodstva kapitalizma pa ne more nihče drugi izvršiti kakor delavni ljudje. Vsi delavni ljudje se morajo bolj in bolj zavedati, da ni izhoda iz usodnega kapitalizma, če ne posveti vsak posameznik svoje moči temu osvobodilnemu delu. Sredstva za boj za to osvoboditev so naše organizacije: strokovna, politična, gospodarska in kulturna organizacija. Zlasti strokovna organizacija ima važne naloge v boju med kapitalom in delom, ker je ravno njena dolžnost vplivati na to, da se uvede v produkciji in gospodarstvu duh demokracije, torej pravica delavstva do soodločevanja in končno popolno samoodločevanje delavnih in ustvarjajočih ljudi v celotnem gospodarstvu. Izgradba strokovnih organizacij mora torej biti najvažnejša naloga vsakega posameznega delavca.

Objavljamo ta članek, ker je tudi v naši državi vsa količina posameznega industrijskega kartelirana v evropskih in svetovnih kartelih in trustih. Tudi pri nas se čuti pritisk internacionalne organizacije kapitalizma pri vseh mezdnih gibanjih, ker je kapitalizem zlasti Jugoslavijo izbral za svoje najtemeljiteje izkoriščanje. Zato ne moremo z mezdami navzgor, dasi imamo kričeče mezdne razmere.

Organizacije in organizacije, da si olajšamo pravične boje!

Samovoljno imenovanje upravnih organov v socialnem zavarovanju.

Udomačil se je pri imenovanjih upravnih organov zlasti v socialnih zavodih običaj, da te organe imenuje minister ali kdorkoli nadrejenih oblasti enostavno na predlog svojega trenutnega političnega eksponenta. Tako ravnanje moramo smatrati za kršitev demokratičnih pravic, ki jih imajo v teh stvareh delavske zbornice in strokovne organizacije.

Delavska zbornica za Slovenijo je zaradi tega kot protest proti takemu izrabljanju politične moči na seji upravnega odbora na predlog predsednika kluba strokovnih organizacij z ozirom na tako imenovanje upravnih članov v osrednjo upravo socialnega zavarovanja sprejela naslednjo resolucijo:

»Upravni odbor Delavske zbornice za Slovenijo je razpravljal na svoji seji z dne 22. avgusta 1928 o razrešitvi dosedanjih in o imenovanju novih zastopnikov Slovenije v ravnateljstvu SUZOR-a in vlaga proti temu imenovanju, zlasti pa proti načinu tega imenovanja, svoj najostrejši protest.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev je samoupravna institucija, stoječa pod državnim nadzorstvom, ne pa državni urad. Po šestih letih obstoja te institucije je bil gotovo že čas, da bi se dala preko volitev temu zavodu zakonita uprava, kakor so to organizacije interesentov, med njimi tudi delav. zbornice, že ponovno zahtevale.

Če pa državna nadzorna oblast misli, da to ni mogoče, bi bilo treba zaslišati pred imenovanji vsaj predloge pristojnih zbornic, ki imajo voljene uprave, s čimur bi sodelovali interesenti vsaj posredno pri imenovanju članov ravnateljstva.

Dosedaj je bil običaj, da je zahtevalo ministristvo za socialno politiko pri sličnih imenovanjih predloge pristojnih zbornic, četudi ni teh predlogov vedno v polni meri upoštevalo. Pri sedanjem imenovanju pa se je šlo preko te prakse, ki je predstavljala gotovo minimum spoštovanja do samouprave delavskih socialnih institucij.

Iz teh razlogov zahtevamo, da se nemudoma razpiše volitve v okrožni in osrednji urad, ker vidimo le v tem lek, da se socialni zavodi delavstva rešijo končno vplivov dnevne politike.

Zakonita ureditev delavskih dopustov.

Naraščajoča agitacija.

(IGB.) V isti meri, kakor se delavski razred kulturno razvija, narašča med njim tudi zahteva po kratkem miru in odpočitku, po vsakoletnem dopustu. V Nemčiji se je ta zahteva že v toliko izpolnila, da vsebuje getovo 90 odstotkov kolektivnih pogodb tudi določbe o dopustu. V drugih deželah seveda, kjer je delavstvo v tem pogledu na slabšem, se zlasti postavila zahteva po zakoniti ureditvi dopusta. V nekaterih deželah se je delavstvu že posrečilo, da se je uvedel zakoniti dopust; tako že imajo daljši ali krajši zakoniti dopust delavci na Finskem, v Letlandiji, v Poljski, Avstriji, Čehoslovaški, Rusiji, Luksemburgu, Grčiji in Salvadorju.

V dveh deželah se pa prav sedaj bavi strokovno gibanje jako intenzivno z vprašanjem zakonitega

Zbirajte za stavkajoče steklarje!

delavskega dopusta, to je na Holandskem in v Švici. Na Holandskem je strokovno gibanje nedavno stopilo v zvezo s politično stranko, da se z njo sporazume, na kakšen način naj se najprimerneje vodi borba za to zahtevo. Kako veliko važnost polaga delavstvo na to zahtevo, je razvidno iz dejstva, da so svobodni kovinarski zvezi priključeni kleparji stavkali od junija do srede septembra zato, da se jim dovoli enotedenski dopust na leto. In čeprav podjetniki od začetka niso hoteli nič slišati o dopustu, je imel boj vendar ta rezultat, da so dovolili delavcem vsako leto štiri dni plačanega dopusta. V Švici je IGB. priključena zveza strokovnih organizacij sklenila na svojem septembra meseca 1927 v Interlaknu se

vrščem kongresu, da prične energično borbo za zakonito ureditev delavskih dopustov, kažoč na to, da mora vlada končno potrebno ukreniti, ker ima že itak polovica industrijskega delavstva dopuste na podlagi svojih kolektivnih pogodb. Z zadovoljstvom je treba povdariti, da je po statističnih podatkih dokazano, da se je število švicarskih podjetij, ki so uvedla delavske dopuste, od leta 1910 zvišalo za 33 odstotkov, število dopusta deležnih delavcev pa celo za 34 odstotkov.

Zahteva po dopustu postaja polagoma tako pomembna zahteva delavstva, da je že res čas, da podjetniki, ki dopustom delavstva še vedno nasprotujejo, priznajo princip delavskega odpočitka.

Amsterdam ostane sedež strokovne internacionale.

Dne 25. septembra t. l. je imela v Amsterdamu uprava strokovne internacionale (SI) svojo sejo.

Seja se je bavila z organizacijskimi vprašanji, ki jih je sprožil pariški kongres.

Za generalnega tajnika strokovne internacionale je bil izvoljen nam znani s. Sassenbach, za predsednika Anglež s. Citrine.

Sedež internacionale ostane do bodočega kongresa v Amsterdamu.

Ta seja strokovne internacionale je tudi sklenila izdati na delavstvo vsega sveta oklic, da naj se bori z vsemi pomočki za razorožitve sveta ter izvaja v tem smislu pritisk na vse vlade in parlamente.

J. Arh:

Vprašanje rešitve starostnega zavarovanja rudarskega in plavžarskega delavstva v Sloveniji

(Konec.)

Ker smo pa zgoraj ugotovili, da članstvo pada letno za 4,44 odstotkov, vendar upamo, da se bo ta padec zmanjšal na 2 odstotka letno, bo to znašalo primanjkljaj na prispevkih letno 177.646 Din, ali v 10 letih 1.776.460 Din. Ugotovili smo tudi, da pa znaša prirastek upokojencev, vdov in sirot minimalno 6 odstotkov; to bo značilo preobremenitev pokojninske blagajne letno za 532.938 Din, ali v 10 letih za 5.329.380 Din; letni upravni in drugi stroški 177.646 Din, ali v 10 letih 1.776.460 Din; torej znaša skupni primanjkljaj v 10 letih 8.882.660 Din.

Če resimiramo sedaj, da bo do leta 1932 padlo članstvo po 2 odstot. letno, kar znači 11.797 zavarovanih članov, bo njih skupni prinos s podjetij 8.527.012 Din, a število upokojencev z 60dostotnim zvišanjem bo znašalo 1363, bodo znašale njih pokojnine letno 7.949.548 Din, pokojnine 400 vdovam 820.000 Din in 780 sirotam pa 578.760 Din; k temu pa še pridejo staroupokojenci, vdove in sirote z 60dost. znižanjem, kar zopet znaša 145.950 Din; k temu pridejo upravni in drugi stroški Din 177.646, torej bodo znašali skupni izdatki 9.671.904 Din, a dohodki napram tem izdatkom pa bodo samo 8.527.012 Din, je primanjkljaja 1.144.892 Din. Ako sedaj vzamemo 20dostotni letni primanjkljaj na prispevkih, 20dost. upravni in drugi stroški, 60dostotni višji prirastek upokojencev, vdov in sirot, bo znašal primanjkljaj z letom 1923 Din 3.552.920.

Povdarjamo, da se ta ugotovitev tiče samo novoupokojencev, vdov in sirot z povprečno 35letno člansko dobo, ne pa staroupokojencev, vdov in sirot, katerih število znaša koncem leta 1927 staroupokojencev 1256, vdov 1253 in 670 sirot, skupaj torej 3179 oseb. V tem ko je znašala v letu 1927 povprečna letna pokojnina novoupokojenca 7429 Din, za vdovo 2612 Din, za siroto 942 Din (kar se je pa z letom 1928 znižalo), dobi staroupokojenec po-

vprečno pokojnino letno 85.70 Din, vdova 31.77 Din in sirota 12.20 Din. K tej pokojnini dobi staroupokojenec z ženo in otrokom še draginjsko doklado iz pokrajinskega pokojninskega sklada za rudarje letno 2457 Din. K temu je treba takoj pripomniti, da tisti upokojenec, ki ima nad 285 Din mesečnih dohodkov, te doklade ne dobi. Torej dobi mesečno skupaj pokojnino in doklado skupno z ženo 192 Din, oziroma 200 Din.

Ta razlika je največja krivica, ki se je zgodila staroupokojencem in ki je mogoča samo v naši državi. Vzemimo primer: 2 rudarja, ki sta oba skupaj bila zavarovana 30 let in še več in oba enako plačevala svoje prispevke za starostno zavarovanje v zlati valuti, a je bil eden izmed njih upokojen dne 31. dec. 1924. leta, dobi povprečno mesečno pokojnino v znesku rec. in beri 8 Din in doklado 150 Din, a njegov tovariš, ki je bil pa upokojen z dnem 1. januarja 1925, pa je dobil 800 Din (sedaj 628 Din) mesečno.

Če smo sedaj ugotovili, da bo v štirih letih to zavarovanje 40 odstotkov in v 10 letih 100 odstotkov deficitno in to pri 40letni delovni dobi ali 21,50 odstot. znižanih pokojnin novoupokojencev in vzamemo k temu še staroupokojence, vdove in sirote, ki so istotako plačevali prispevke za to zavarovanje v zlati valuti kakor sedaj aktivni člani v slabši valuti, potem jim gre po vseh naravnih in bi tudi po človeških zakonih morali imeti isto pravico do uživanja pokojnin, kakor jih imajo novoupokojenci, čeprav tudi ti nimajo preveč, potem je jasno, da se to zavarovanje začasno vzdržuje še samo iz sedaj aktivnih članov in kar ne zadošča še za sedanje novoupokojence, da ne govorimo o staroupokojencih, nimajo ti sedaj aktivno plačujoči člani ničesar za pričakovati na svojo starost iz žrtve, ki jih morajo sedaj doprinositi za to zavarovanje.

Kaj smo hoteli s tem povedati? S tem

hočemo povedati vsej poštenu delavski in meščanski javnosti ter merodajnim krogom, da je rudarsko starostno zavarovanje na robu propada in da če bi se dalo še staroupokojencem tiste pravice, ki jim gredo, potem bi pa sploh več ne obstajalo. Kakor smo zgoraj ugotovili, so v letu 1927 znašali dohodki 7.574.851 Din, izdatki pa 8.324.889 Din, bi praviloma znašali izdatki, če bi se vzelo v poštev še staroupokojence z istimi pravicami 17.230.000 Din ali 150-odstotni deficit letno.

Kaj sedaj zahtevamo? Sedaj zahtevamo:

1. Da se Uredba o starostnem zavarovanju rudarskega in plavžarskega delavstva čimprej uzakoni po spreminjalnih predlogih, podanih po delavski delegaciji v glavnem upravnem odboru bratovske skladnice v Ljubljani.

2. Da vrne država bratovskim sklad-

nicam Slovenije vso njeno imovino v valORIZIRANI VALUTI nazaj, pri čemur se mora upoštevati tudi vojno posojilo v znesku 4.000.000 zlatih kron.

3. Da država vnese v svoj vsakoletni budžet gotovo vsoto za sanacijo tega zavarovanja iz razloga, ker so se povojne življenske razmere bistveno spremenile od predvojnih in so potrebe upokojencev tem primerno tudi večje. To so storile že vse kulturne države Evrope in mislimo, da če se smemo tudi mi k tem prištevat, da je potem prokleta dolžnost od naše države, da tudi to stori. Zakaj ti reveži, ki so celo svoje življenje težko garali globoko pod zemljo in po plavžih, niso delali za sebe, temveč v prid cele kapitalistične državne skupnosti. Zato se jim naj da pravica do življenja ne samo tedaj, kadar morajo delati za dobičke drugih, temveč tudi tedaj, kadar njih izmučeno telo obnemore.

Preselitev knjižnice delavske zbornice v Ljubljani.

Knjižnica in čitalnica Prosvetnega odseka Delavske zbornice v Ljubljani sta se preselili v nove prostore v palači Delavske zbornice na Miklošičevi cesti s 1. oktobrom. Ker se bo hkrati s preselitvijo preuredi-

la knjižnica, bosta knjižnica in čitalnica do 15. oktobra zaprti za promet s strankami. Upamo, da bodo delavci in nameščenci še v večjem številu obiskovali knjižnico in čitalnico v novih prostorih.

O zaposlitvi žene.

(Rezolucija, sprejeta na kongresu avstrijskih strokovnih organizacij.)

V gospodarskem razvoju zadnjih desetletij je v Avstriji kakor tudi po drugih deželah stalno naraščalo žensko delo. Preobrazovanje družabnega produkcijskega procesa, beda medvojne in povojne dobe je prisililo vedno večje množice žen, da so se lotile pridobitnega posla. Res je povzročila gospodarska kriza večje odpuste žena iz dela. Racionalizacija, naraščajoča delitev dela in mehanizacija delovnega procesa pa je omogočila podjetnikom, da uvajajo žene v večjem številu v delovne procese.

Zaradi nizkih mezd, ki jih prejemajo žene v produkcijskem procesu, se žene priteguje k delu, ki mnogokrat presega njih telesne moči. Čim večja bo razlika med mezdno delavca ali delavke, ali med nameščencem in nameščenko, tembolj se bodo uvajale žene k takim delom. Mezda žene pogostoma ne zadošča niti za skromno existenco. Zaraditega so žene prisiljene, da postajajo bolj in bolj tlačiteljice mezd svojih poklicnih tovarišev.

Zahteva po enaki mezdi za enako delo mora ostati slej ko prej najvišje načelo strokovnih organizacij. Toda tudi tam, kjer ne gre za enako opravljanje dela, se morajo mezde in plače žen izboljšati ter dejanski vršitvi dela primerno prilagoditi moškimi mezdami in plačami.

Poleg mezdnege dela morajo žene opravljati še gospodinjske posle doma in izpolnjevati materinske dolžnosti, kar pomeni obremenitev; ki jo žene z ozirom na posplošni delovni proces še enkrat težje prenašajo.

Strokovne organizacije smatrajo torej kot eno svojih največjih nalog, da zahtevajo točno izvrševanje in

izpolnitev obstoječih zakonitih varstvenih določb za pridobitno zaposlene žene. Zlasti velja to za izpopolnitev materinskega varstva. Tudi prepoved zaposlovanja žene v poklicih, kjer je opravljati ženskemu organizmu škodljive posle, mora ostati v veljavi. Vlada se pozivlje, da končno ratificira vsaj vašingtonski dogovor glede varstva porodnic, ga izvede po izvoru Nemčije ter raztegne na vse v poklicih zaposlene žene, zlasti tudi na poljsko, hišno in domače delo. Vsakršno neenako ravnanje z ženami v praksi zavarovanja za nezaposlenost, pri določevanju dopustov, poklicni izobrazbi in nje stališču v javni službi, vsakršna izključitev kate-rekoli skupine v poklicih zaposlenih žena iz socialnega zavarovanja, se mora najodločneje pobijati. Povsem nezadostno zakonito varstvo delavk v domači industriji potrebuje nujno temeljito izpopolnitev, ki jo zahtevajo strokovne organizacije v interesu splošnosti.

Strokovni kongres se zaveda, da je predpogoj za uspešno dosego vseh teh zahtev, da se razširijo strokovne organizacije na vedno širše kroge delavk in nameščenk ter jih trdno priklenejo nase. Apelira zaraditega na vse zaposlene žene, da se pridružijo svojim strokovnim organizacijam ter jih okrepe s svojim živahnim sodelovanjem. Apelimam tudi na strokovne organizacije, da žene pridobe za organizacijo, jih zajamejo in posvečajo strokovnemu šolanju žene največjo pažnjo. Le dejansko in smotreno skupno delo mož in žena v njih strokovnih organizacijah bo omogočilo, da strokovne organizacije, poleg svojih drugih nalog, rešijo problem ženskega dela v interesu celokupnega proletarijata.

Cilj in smer Delavske Telovadne Enote (DTE).

(Konec.)

Že po navedenih smernicah se mora vsak zavedati, da delavstvu ni mesta v meščanskih telovadnih organizacijah, kakor sta pri nas »Sokol« in »Orel«. Ker stremimo po socializmu, vzgajamo svoje članstvo v človekoljubju proti imperialističnim vojnjam, ki jih pripravlja svetovni kapitalizem in propagiramo bratstvo vseh narodov za svetovni mir. Ne moremo pri tem prezreti fašizma, ki v zvezi s kapitalom ščuva delovno ljudstvo na medsebojno sovraštvo in klanje. Mi smo izključno delavska razredna organizacija, ki se poleg borbe za telesno zdravje bori tudi za čistost, jasnost in svobodo duha. Zato se borimo proti klerikalizmu, ki po cerkveni gospodi in svojih institucijah zaslužuje svobodno misel preprostega človeka. Kakor se borimo tudi proti Sokolstvu, ki je organizacija liberalnega meščanstva, tako dosledno zanikavamo klerikalno Orlovstvo, ker obe organizaciji sta v službi kapitala.

Poleg telovadnih organizacij imamo tudi športne klube. Vzgoja v njih je za mladino neugodna, ker se vodi enostransko in gre njih cilj za dosego brezpomembnih rekordov v tem ali onem športnem klubu. Za npravno in duševno vzgojo se sploh ne brigajo. Nasprotno vzgaja tako enostransko in osebno tekmovanje pri članih

osebno častihlepje, ki nasprotuje kolektivizmu. Lepe prednosti imajo športne vaje tudi pri nas, ki so v zadostni meri vpeljane v naš telovadni sestav. Kdor ima resen namen za harmonični razvoj svojih telesnih, duševnih in nrvnih sil, se naj zavzame za vzgojo v naši smeri, kjer se bo lahko pokazal dobrega in sposobnega v tekmah tudi za svoj razred. Tak ne pojde v športne klube, nego najde svoje mesto istotako v naših Delavskih telovadnih enotah.

Največja zasluga naših enot in njenih prednosti pred drugimi telovadnimi društvi je, da se skušajo vrniti v vrste socialno najubožnejših slojev, kar druga društva ne morejo in tudi doseči nočejo. Mladino teh zapostavljenih krogov, katera bi drugače šla v svojo lastno pogubo ali bi iz njih zrastel sovražnik človeške družbe, vodijo Delavske telovadne enote na prava pota, po katerih more v smislu samega sebe in celote uspevati. Dokler Delavske telovadne enote niso bile priznane, smo se morali težko boriti za njih obstoj. Zato se naj še danes vsak trdno bori kljub vsem napadom sovražnikov za njih obstoj in kljub vsem oviram, na katere so naletele od ustanovitve do danes in ki še stojijo pred nami.

Da naša DTE vrši svoje dolžnosti, to pričajo naši javni nastopi doma in v tujini, da ne omenimo podrobnega dela v notranjosti.

Vse delo enot ima nalogo, izobraziti može in fante, enako pa moramo skrbeti tudi za delavske

žene in dekleta. Iz njih izide prihodnja generacija, ki mora biti boljša, kakor je bila vsa do sedanja. Da bodo tudi žene dosegle enake pravice kakor možje, moramo skrbno vzgojiti deklisško generacijo, da bo dozorela, da bo enako spoštovana, ob boku mož vedno in povsod. Zato naj tudi žene same skrbje za svoje zdravje in izobrazbo, da si bodo mogle kar najbolj obvarovati sveži organizem telesa in v njem čvrsto, bistro in samostojno misel.

Objasnili smo dovolj natančno smisel dela enote.

Za kaj nam še dalje gre?

Za to, da bi delovni razred brez razlike v glavnem telesno izpopolnili, duševno prebudili in vzgojili, budili ljubezen, navdušenje, požrtvovalnost in neupogljivo vero v boljšo bodočnost, v kateri bo vladalo bratstvo, svoboda in enakost, vlada ljubezni in socialne pravičnosti.

Ta poslanica je vzvišena in lepa. Zato bodi vsak navdušen pristaš idej Delavskih telovadnih enot, pridobivaj ji novih članov, da pomagajo pri delu za blagor človeške družbe. Ustvarimo iz vsake enote celoto, v kateri bo spoznati na vseh straneh stalni napredek, neumorno iskanje novih nrvnih vrlin; ustvarimo iz vsake enote celoto, v kateri bodo vsi složni, neupogljive volje korakali brez ozira na zapreke dalje in dalje za geslom: vse za zmago socializma!

Delu čast in oblast!

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Konferenca Saveza Metalnih Radnika Jugoslavije za oblast Slovenijo.

Dne 30. septembra 1928 se je vršila konferenca slovenskih kovinarjev v dvorani Okrožnega urada v Ljubljani, katere so se udeležili delegati iz Ljubljane, Jesenic, Javornika Lesc, Celja, Maribora, Fale, Bistrice in Mute. Tri podružnice niso bile zastopane. Kot člani centralnega odbora so bili navzoči ss. Bešter, Bručan in Jankovič iz Beograda. Delavsko zbornico je zastopal s. J. Kopač.

Za predsednika konference je bil soglasno izvoljen s. Fr. Grum, livar iz Ljubljane.

Po pozdravnih govorih zastopnikov centrale in Delavske zbornice je podal oblastni tajnik s. Vrankar obširno poročilo o delovanju oblastnega odbora za Slovenijo. Iz poročila je razvidno, da je bilo od začetka leta 1928 do danes sklenjenih pet kolektivnih pogodb z dvema dodatnima. Te pogodbe so dokaz znatnega napredka slovenskih kovinarjev. Delavci so sprejeli znatno povišanje svojih prejemkov, dosegli so razne druge socialne ugodnosti; načelo se je tudi vprašanje ureditve vajeniškega vprašanja. Po nekaterih krajih so se pa dosegli za delavce tako prepotrebni plačani dopusti.

Na konferenci je bil tudi delegat Organizacije električarjev, ki je imel nalogo podati izjavo njihovega občnega zbora, da se celokupna organizacija električarjev po sklepu občnega zbora priključi sestavi Saveza Metalnih Radnikov Jugoslavije. S tem korakom so tudi električarji storili korak naprej, ker so uvideli, da je le v močni in jaki organizaciji mogoče doseči uspehe.

Poročevalec je pokazal na vzroke slabega materialnega stanja kovinarjev v Sloveniji, katerih eden glavnih vzrokov je pomanjkanje razredne zavesti. Drugi glavni vzrok je, da se delavci sami ne drže kolektivnih pogodb ter s tem povzročajo, da jih tudi podjetniki ne izpolnjujejo. Kršitvam osemurnega delovnika dajo povod največkrat delavci sami s tem, da se podjetniku ponujajo, da bodo delali nadure brez zakonito plačanih 50 odstotkov poviška. Ko so na ta način podjetnika razvadili ter prišli do spoznanja, da so napravili veliko neumnost, se zatekajo ponavadi k izgovorom, da je temu kriva organizacija ali pa tajnik, ker ni prišel v delavnico ter jih zmetal ven. Tudi krivdo nizkih temeljnih plač pripisujejo tajniku, dasiravno se sami ponujajo za sramotno nizke plače v delo, poleg tega pa še nosijo svojim mojstrom kot znak hvaležnosti, da smejo v delavnici delati, šunko, klobase, žganje in krompir, katere stvari so morali pristradati doma.

Iz poročila je razvidno, da je oblastni odbor imel v tekočem letu tudi tri stavke, katerih dve sta končali z zmago za delavce, tretja pa je prepadla.

Krivdo poloma stavke v Kamniku vale sedaj na oblastni odbor in delajo za njo odgovornega tajnika. Iz poročila pa je razvidno, da je oblastni odbor izplačeval baš v Kamniku tako visoke podpore, kakor se dosedaj še niso izplačevale v nobeni stavki. Stavkajoči delavci so preveč verovali intrigam aparata, ki je stal v službi podjetnika ter nasedal lažnim vestem stavki sovražnega časopisja. Baš v Kamniku se je v tej stavki pokazalo pomanjkanje razredne zavesti. Stavka je stala organizacijo 83.767 Din.

Po podanem poročilu blagajnika in kontrole je dal s. predsednik poročilo na debato.

Vnela se je stvarna debata, v katero so posegli ss. Strašek, Gorišek, Jeram, Blažič in Bručan; s. Gorišek je v teku debate stavil tudi resolucijo, ki je bila podpisana od onih, ki so mislili, da je stavka za to, da se ne dela in pa zapravi denar. Omembe vredno je dejstvo, da

opozicija ni povabila od podpisanih na resoluciji nikogar, ki bi se na konferenci postavil iz obraza v obraz ter z dejstvi dokazal resničnost in verodostojnost resolucije.

Ko se je nasprotno dokazalo za poedince, ki so bili na tej resoluciji podpisani, da jim je bilo ponujeno delo in sicer po 50 para na uro več kakor pa so zaslužili preje, da pa so delo odklonili ravno zato, ker niso hoteli delati. Zopet drugi je hodil v času stavke s plavimi podplutbami na obrazu, ki jih je dobil pri uživanju revolucionarnega »geista«. Tretji, ki se je pritoževal, je smatral, da mora biti ves čas stavke nabit kot kanon, dasiravno je bilo uživanje alkohola v času stavke zabranjeno.

Najznačilnejše pa je dejstvo, ki se je izkazalo v debati, da je strokovni odbor vzdrževal za hrbtno tajnika zveze z onimi, katerih interes je bil, da stavka propade.

Trezno misleči delegati so prišli v tej debati do spoznanja, da sta obe politični struji delali na tem, da mora stavka v Kamniku propasti za vsako ceno, da se zlomi tajnika, da bi na ta način bila dana možnost uvesti v organizacijo anarhijo.

Po dokončanem resumeju je bilo glasovanje za absolutorij odboru. Proti absolutoriju so glasovali ss. Gorišek, Glavan, Hribar in Blažič.

Pri točki 4., reorganizacija prišpevkov v Sloveniji, se je sprejel sklep, da konferenca priporoča podružnicam postopoma izvršiti realizacijo predloga.

Vsled pomanjkanja časa so se ostale točke odložile z dnevnega reda ter se je izvolila komisija za predložitev liste novega odbora.

V novi oblastni odbor so bili predlagani ss.: Vidmar, Bešter, Kregar, Gorišek, Vrankar, Nagode, Glavan, Strašek in Grum.

Delegati so novi odbor izvolili soglasno, vendar so člani starega odbora podali izjavo, da izvolitve ne sprejmejo, na kar je konferenca pooblastila novi odbor, da za one odbornike, ki izvolitve ne sprejmejo, sam kooptira nove člane.

Novi odbor bo začeto delo nadaljeval ter apelira, da mu zaupniški zbori kakor tudi vse članstvo pomagajo pri delu.

Tapetniška stavka je v tapetniški delavnici v tovarni vagonov v Brodu n. S. Naj nihče ne potuje tja!

Pozor, podružnice! Če se kje pojavi Albert Nemetz s člansko knjigo št. 20.589, naj se mu knjiga odvzame in pošlje centrali.

Tovarna avtomobilov v Ljubljani-Siška. Tvrdba Steyr iz Avstrije je kupila v Šiški nekdanje Keršičeve delavnice, v katerih bo izdelovala sestavne dele avtomobilov razen motorjev in strojev.

RUDARJI.

Stavka rudarjev v Kladnu na Čehoslovaškem, pri kateri je udeleženih v celem revirju okoli 27.000 rudarjev, so se pogajanja prekinila. Direkcija je obljubila znatno zvišanje mezd in enkratno draginjsko doklado o božiču ter razglasila, da če rudarji v ponedeljek ne nastopijo dela, jim organizacije, vsi do zadnjega, in pripravite direkcija niti tega ne bo dala. Druge industrije v okolju so že naročile premož v Nemčiji, ker računajo z daljšo borbo v revirju. Za delodajalce so torej povsod zlati časi, zato so pretirano ošabni.

Gibanje rudarjev na Poljskem. Rudarske delavske zveze dombravskega in karkovskega revirja so stavile zahtevo, da se rudarjem zvišajo meзде. Vodstva rudnikov so ponudila 3 in pol odstotke poviška mezd, kar so rudarji odklonili in sklenili stavko. Pričetek stavke še ni določen. V stavko stopi nad 25.000 rudarjev.

LESNI DELAVCI.

A. V.:

Zakaj tako — in ne drugače...

Ob zadnji šesttedenski stavki ljubljanskih mizarskih pomočnikov l. 1922 smo mizarji vsaj deloma uredili svoje odnose s podjetniki. S takrat sklenjeno kolektivno pogodbo smo uredili tudi svoje meзде, ki so znašale povprečno po šest dinarjev na uro. V letih 1924 do 1926 so pa ljubljanski mojstri izrabili delno krizo v obrti ter na umeten način reducirali delavstvo po svojih obratih. Vsako zimo so pometali cele vrste delavstva na cesto, jih pustili dva do tri mesece stradati, sestradane pa zopet milostno sprejemali nazaj v delo. Seveda se je moral tak delavec ob zopetnem sprejemu v delo s podpisom zavezati, da pristane na znižanje meзде vsaj za

en dinar na uro. V več primerih se je zgodilo, da je bil pri tem umetnem reduciranju marsikateri mizar po tri zime brez plačila. Mojstri seveda niso pozabili, da so jim ob vsakokratnem novem vstopu v delo znižali meздо. In tako se je v treh letih znižala povprečna mizarska meзда v Ljubljani za 2 do 3 dinarje na uro.

V omenjeni kolektivni pogodbi sta bili še dve važni postavki, in sicer:

1. Na delo nad osem ur na dan se plačuje 50-odstotne doklade.
2. Za delo na montaži se plačuje 0.50 Din na uro več.

Za 50-odstotno doklado za čezurno delo se danes skoro noben mojster več ne zmeni, čeprav so 14. septembra 1922 podpisali pogodbo potom svojih zastopnikov in s tem priznali veljavnost te določbe. Nekateri mojstri prakticirajo pa tudi tako, da na montaži v ljubljanski okolici še plačujejo po 50 par doklade na uro za normalni osemurni delavnik; če pa dela mizar celo na njih zahtevo nad osem ur, mu plačujejo čezurno delo z normalno meздо, torej brez zakonitih 50 odstotkov doklade za čezurno delo in brez doklade 50 para za montažo.

Zakaj je tako? Ljubljanski mizarji so slepo verovali podjetnikom v krizo v obrti, s katero so jih podjetniki prav grdo izigravali, da so polagoma ščipali plače in druge pridobitve. Se celo to predrznost so imeli nekateri podjetniki, da so svoje delavstvo v socialnem zavarovanju zavarovali v nižjih mezdah, kakor jim to gre po mezdah.

Ljubljanski mizarji so živeli v dobi omenjenih treh let v nekaki paniki. Zbegani so bili in pozabili so skoro, da je ugodnejši položaj priborila mizarjem dobra in močna organizacija, da so bili mizarji kot organizacija kos varovati svoje interese v dobrih in slabih časih. To so, žal, mizarji zlasti v zadnjih dveh letih pozabili, dočim so nam podjetniki s svojimi mahinacijami, zanašajoč se na našo nezavest, temeljito škodovali.

Preglejmo sedaj tudi mizarji svoje vrste. Potegnimo črto pod to neprijetno zgodovino in zapišimo spodaj: *Gospodje, do tu sem in nič dalje!* Dovolj je kršitve zakonito sklenjene kolektivne pogodbe, ki se mora zopet pričeti do pičice izvajati. Podpisali ste pogodbo, ki ima pravno moč; če je ne izpolnjujete, ste verolomni ljudje, s katerimi je nemogoče sklepati pravnoveljavne pogodbe.

Od nas se zahteva točno delo; mi pa zahtevamo točno plačilo, ne pa beraško miloščino, kakršna se nam ponuja.

Z dobro organizacijo si bomo zopet izvojevali izgubljene pravice. To naj si mizarji zapomnijo. Vedo naj vsi mizarji, da kdor ostaja izven organizacije, izdaja svoje in naše interese!

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Kemična tovarna Hrastnik.

Da zveza industrijev sistematično in po načrtu navaljuje ofenzivno na delavske pridobitve ter poizkuša pomagati, da se izvleče iz delavstva čim večje profite, dokazuje tudi slučaj, ki se je dogodil v kemični tovarni v Hrastniku.

Ves čas od vojne sem je bil v tem podjetju uveden delovni čas od 6. ure zjutraj do 2. ure popoldan. Delalo se je tudi v izmenah. Delavstvu je ta način delovnega časa ugajal, ker je po opravljenem šilhtu imelo še nekaj prostega popoldneva, da je lahko doma opravilo svoje raznovrstne opravke. S prvim oktobrom t. l. je pa vodstvo podjetja naenkrat hotelo uvesti čisto drugačen delovni čas, ne da bi se zato kaj sporazumelo z delavci. Niti na intervencije Delavske zbornice in strokovnega tajnika podjetja noče te namere opustiti. Delavstvo je zaradi tega sklicalo sestanek, se pogovorilo in solidarno zahteva, da dosednji način delovnega časa ostane v veljavi. Podjetje, videč solidarnost delavstva, je začasno odnehalo in se bo podvrglo razsodbi inšpekcije dela in Delavske zbornice. Ni nam toliko na tem, če se delovni čas izpremeni ali ne, toda za to stvarjo tiči najbrže skrit namen, kako naj se delovni čas podaljša. Druga stvar je pa, ki je še bolj važna od izpremembe delovnega časa, to je, **odpoved dosedanje kolektivne pogodbe.** To je ono, kar delavce tega podjetja razburja in vznemirja, ker se pogodba gotovo ni odpovedala zato, da se bo delavcem nekaj več dalo —! Delavci, pazite —! Vsi v se! V treh mesecih bo treba uveljaviti novo kolektivno pogodbo, ki mora biti boljša od dosedanje, ker ob sedanjih plači delavec strada. Na branik —!

Borba steklarjev.

Nad tri mesece že traja boj steklarjev, disciplinirano in samozavestno. Vse delavstvo in vsa javnost je na strani teh borcev, ki nočejo in ne smejo kloniti pred neobzirnostjo kapitalističnega kartela.

Dne 13. septembra se je vršil nov poizkus, kako bi poravnal konflikt v Hrastniku, toda do zaključka ni prišlo. Na tej razpravi so zastopniki steklarjev pokazali vso lojalnost in dobro voljo, da se pride do likvidacije spora. Popustili so do meje, da sploh zahtevajo samo stvari, ki bi podjetja finančno nanovo ne obremenile. Zahtevali so samo, da se izvede računska pregrupacija nekaterih plačilnih postavk, in so to svojo zahtevo tudi utemeljili s tem, da je sam g. Abel upravičenost zahteve priznal in celo izjavil, da pri tem ne bo gledal na kake procente, ki bi jih bilo treba

dodati, da se krivičnost posameznih plačilnih postavk popravi.

Tako je bilo končno sklenjeno, da bo dal g. Abel izdelati novo tarifo v smislu smernic, ki so bile na tej razpravi dogovorjene, ter da bo isto predložil delavskim zaupnikom v pregled, nakar bi na podlagi ustvarjene baze skušali zaupniki doseči končni zaključek in sporazum s podjetjem.

Videti je bilo torej, da je zadeva v najboljšem teku in da se je nadejati skorajšnjega zaključka boja. Ko so pa zaupniki prejeli novi načrt plačilne tarife iz pisarne podjetnikove, so ostrmeli. Kajti kmalu so izračunali, da novi predlog s strani podjetja pomeni za delavstvo znižanje plač povprečno za 25 odstotkov, ter da tarifa uvaja še dve novi vrsti temeljnih plačilnih kategorij, katerih je že dosedaj bilo deset. Z uvedbo teh dveh novih kategorij, ki ne izgledata, da je na stvari kaj važnega, bi se ogromni del produkcije plačeval po teh najnižjih kategorijah. Znano je pa namreč iz dosedanje prakse, da so bili v prvo, drugo in tretjo kategorijo uvrščeni le oni produkti, ki so prišli redkokdaj v delo. Vso ostalo produkcijo, ki se producira v masah, se pa vali na kategorije z najnižjimi plačilnimi postavkami.

Razume se, da o takem predlogu podjetja po dvainpolmesečni stavki sploh ni moglo biti govora in steklarji so predlog vrnil z izjavo, da tak predlog ne more tvoriti podlage za razgovore. Obenem so steklarji zahtevali, da se pogajanja naslonijo na dogovor z dne 13. septembra t. l., to je, da se sicer ostane pri šok-sistemu, da pa mora biti pregrupacija plačilnih postavk tako razvrščena v tarifi, da delavstvo v celoti ničesar ne izgubi.

Ponovna razprava se je vršila v Hrastniku 21. septembra. Žal, da je kljub vsemu prizadevanju inšpektorja dela in zastopnika Delavske zbornice tudi ta razprava potekla brez pozitivnega rezultata. G. Abel je vztrajal pri svojem predlogu in je vrhutega izjavil, da se morajo ukiniti vse doklade, ki so jih steklarji prejeli poleg svojih doseženih akordnih postavk. — Ta izjava je bila višek kljubovanja in je osupnila vsakogar. Ako g. Abel misli, da se na tak način izravnavajo spori in likvidirajo stavke, potem se moti. Da bi mogli steklarji sprejeti predloge g. Abela, je popolnoma izključeno, kajti nihče ne more pričakovati od njih, da bi pristali na povprečno znižanje plač za 25 odstotkov.

G. Abel je končno izjavil, videč, da v takih okoliščinah ni pričakovati ugodne rešitve, da je pripraviljen akceptirati tarifo, kakršna je v veljavi v steklarnah v Tepličah-Senovih na Čehoslovaškem. G. Abel je trdil, da so tamkajšnje plače večje, da pa je tudi storitev toliko večja, ki je baje pri nas premajhna in pomanjkljiva. Zaupniki, kim jim je ta tarifa nekoliko znana, so trdili, da tudi ta tarifa bazira na plačilu od sto, in bi bila zanje ugodnejša. Zaključek razgovora je bil končno ta, da steklarji pošljejo delegacijo na Češko, ki naj na licu mesta ugotovi točne tarifne postavke ter način, količino in metode tamkajšnje produkcije.

Tako stoji sedaj stvar. Delegacija se je odpeljala in se skoro vrne. Če drugega uspeha ne bo, bo uspeh to, da bo ta delegacija ob tej priliki izposlovala stavkujočim znatne inozemske podpore, kakor je pisмено že sporočila.

Vsekakor je pri sklepanju te tarife treba postopati z vso natančnostjo, ker g. Abel tudi kar tjavendan ni ponujal čehoslovaško tarifo.

Naši borci pa stavkajo mirno in disciplinirano dalje. Sami pravijo, da se sedaj stavka pravzaprav šele prične.

Mi jim pa kličemo:

Vztrajajte, naša solidarnost je z Vami!

V Lodzu na Poljskem stavka okoli 70 tisoč tekstilnih delavcev. Delavstvo zahteva izboljšanje mezd. Posreduje vlada, a doslej posredovanje ni uspelo. Kapital ne uboga vlad, tudi buržuaznih ne.

ŽIVILCI.

Zakaj izdajate uredbe?

Mi delavci razumemo pod nazivom »Uredba« zakon.

Ako kdo ne zadosti davčnemu zakonu, se ga zarubi.

Kdor se pregreši proti zakonu o zaščiti države, se ga pošlje v »penzionat« — »glavnjač« itd.

Kdor krši zakon o zaščiti delavcev ali tozadavne uredbe, bi ga morala Inšpekcija dela kaznovati.

Ako pa Inšpekcija dela ne vrši to, kar vršijo druge javne korporacije, ki skrbre za to, da se zakoni dosledno izvajajo, tedaj se tudi mi delavci nismo dolžni ravnati po veljavnih zakonih.

Na podlagi uredbe ministrstva socialne politike je izdal veliki župan mariborske oblasti uredbo, ki določa tudi nedeljski počitek in prepoveduje pričetek dela po pekarnah pred tretjo uro zjutraj.

Torej naredbo je tu, a izjava se je le delno — v Mariboru, Celju, Ptuj in drugod pa sploh ne.

Zahtevamo od Inšpekcije dela, da takoj ukrene vse potrebne korake in kršilce uredbe strogo kaznuje. Ako ima oblast za delavce vedno na razpolago pendrek, eksekutorja, zakon o zaščiti države, naj mu zagigura tudi socialne drobtinice, ki mu jih je bila prisiljena ovekovčiti na papirju v obliki uredbe ali zakona.

Peki — Ljubljana.

Pekovski pomočniki so silno zadovoljni! Plače imajo dobre! O nočnem delu ni

govora. Delo se prične šele ob 5. uri zjutraj, osemurnik je v veljavi, vajeniško vprašanje je z odpravo nočnega dela rešeno.

Toda ne v Jugoslaviji, ker v Srbiji to ni mogoče, kjer obstajajo v celotni hlebarne, potem seveda tudi v Sloveniji ne gre, dasi imamo precej parnih pekarn — pač pa gre v Avstriji!

A pri nas? Zakon o zaščiti delavcev, ki bi imel določiti prepoved nočnega dela, je delal »strokovnjak« v zakonodaji in mu je pozabil napraviti glavo.

Uredba ministrstva socialne politike z dne 3. maja 1928 itak še poslabšuje zakon o zaščiti delavcev v splošnem, torej za nočno delo ne more delati izjeme.

G. veliki župan ljubljanske oblasti tudi ne ve, da nočno delo ni primerno za izdelanje peciva, zato ga tudi v svoji uredbi ni prepovedal. Določil je le nedeljski počitek, o katerem pa v praksi niti govora ni. Tako dopuščajo oblasti, da vlada v pekovski stroki anarhija glede delovnega časa, kot nikjer drugje.

G. pekovski mojstri brez skrbi izkoriščajo pekovski pomočnike in vajence. Na njihov račun si zidajo in kupujejo hiše; ogabno konkurirajo med seboj s procenti pri kruhu. Vse to mora plačati delavec, ki ima mizerne plače in je poleg tega še podvržen strogi disciplini.

Pri g. Kavčiču v Gradišču je uvedena absolutno vojaška disciplina; pomočniki morajo biti brezpogojno ob 9. uri zvečer v pekarni, dasi se z delom prične pozneje.

Delavec, ki prične z delom ob 4. uri zjutraj, dela po 12 do 14 ur, je torej prost komaj 3 do 4 ure, zakaj ob 9. uri zvečer zasvira tromba tudi za pomočnike — pri Kavčiču.

Pivovaril.

Razmere, kakršne vladajo v pivovarni Union v Ljubljani, so postale take, da so delavci prisiljeni prostovoljno zapuščati delo, dasi vlada obča nezaposlenost.

V Unionu imamo poleg pivovarne tudi tovarno špirta in kvasa.

Tovarna je pod vodstvom ing. Königa, ki ni samo strokovnjak v proizvodnji špirta in kvasa, ampak tudi strokovnjaški izvedenec v šikaniranju delavstva. Pristni Dunajčan ne zna slovenski, pa ga to ne ovira, da ne bi upil nad delavci kot nad živino.

On kot teoretik zahteva od delavcev, da regulirajo aparate točno po predpisih, dasi bi lahko vedel, da praksa teorijo izpreminja. Nemogoče je gospodu dopovedati, da ni mogoče obdržati aparate na isti višini, ako je para različne temperature, a še težje je v tem pogledu zadostiti njegovi zahtevi, ker morajo delavci med opravljanjem aparatov delati še dela drugih profesij, kakor pleskati okna, beliti pore itd. In če pride med tem gospod inženjer, pa morda aparat ni na pravi višini, že rjove nad delavci, da je strah celo delavce pri Bolafiju.

Ako mu delavec pove, da dveh del ni mogoče delati obenem, dobi lakoničen odgovor: »Če nočeš ti, bodo pa drugi!«

G. inženjer! Mi Vam bomo pa skoro rekli, da vi niti smeli ne boste.

Tovarna je čisto primitivna, brez vsakih ventilacij tudi tam, kjer vlada neznozna soprota, da postaja delavstvu slabo in se čisto dogodi, da pade posameznik v nezavest. V gotovih oddelkih se dela v neprestani mokroti poleg solne in žveplene kisline, kjer se skvari mnogo obleke, katero po sličnih drugih podjetjih dobijo delavci od tovarne, — a tu dobe kvečjemu knjižico.

Zahtevamo odločno od ravnateljstva, da prepreči nadaljnje šikaniranje, sicer bomo prisiljeni poiskati drugod obrambo.

Celje. Pekovski mojstri so imeli dne 9. septembra v Celju nekako protestno zborovanje proti uredbi o odpiranju in zapiranju trgovin in obratov. Protestirali so proti 8-urniku in proti eventualni ukinitvi nočnega dela.

Navzoč je bil tudi znani reakcionarni poslovodja pekarnje Viljem Bizjak v Ljubljani g. Ivan Bizjak kot zastopnik ljubljanskih pekov.

Potrebno je, da povemo, zakaj se gospodje mojstri bojijo odprave nočnega dela. V pekovski obrti je potrebna največja čistota. Delavnice morajo biti higijenično urejene. Delavci zaposleni pri pecevu kruha morajo biti zdravi in snažni. Vse to, kar bi morali biti a v resnici ni, zakrije »noč«.

Uslužbenci mestnih fizikatov na svete čase pekarnje pregledajo po dnevi. Vršite kontrole ponoči, pa boste videli po delavnici kakšnja pomočnike, umazane in zapane vajence, kateri morajo cele noči vzdržati v pekarni a ves dan razvažati pecivo in opravljati domača dela. Imeli boste priliko prepračati se o čistosti in v zatuhlih malih soparnih delavnica higijenično in zdravstveno ureditev istih.

Vse to (ob priliki povemo več) ne vstevši izkoriščanja delavcev »zakrije temna noč« — a dan bi vse to razkril, zato se bojijo gospodje odprave nočnega dela.

Vse napredne države se zavedajo, da vprašanje dela ni le vprašanje pekovskih pomočnikov, temveč je rešitev istega v interesu splošnosti, a naše oblasti slišijo a ne razumejo, gledajo a žal ne vidijo.

Strokovne organizacije pa boja za odpravo nočnega dela ne bodo opustile, dokler se ne najde za naše slepce primernih ocal.

Pekovski delavci na Sušaku so po desetletnem boju končno sklenili s pomočjo Živilske organizacije kolektivno pogodbo. Pogodba določa osemurni delavnik, 36 urni nedeljski počitek in povišanje mezd od 15 do 40 odstotkov. Boj za ukinitve nočnega dela se bo nadaljeval.

OBLAČILNI DELAVCI.

G. Drago Schwab in krojaški pomočniki.

Zakon in njih izvršilne naredbe veljajo za celo državo in za vse državljane. Tako bi vsaj po našem mnenju moralo biti. A gospod Schwab je drugačnega mnenja, to je razvidno iz njegovih dejanj. Zakon predpisuje 14 dnevno odpoved dela, zanj ta določba ne velja. Mož zahteva od svojega pomočnika pri vstopu v delo podpis, da ga lahko takoj vrže iz dela, če le nekaj bolj glasno kihne pred svojim šefom. Če mislite, g. Schwab, da so krojaški pomočniki kakšni kitajski kuliji, ki vsakdo z njim lahko neomejeno razpolaga, potem se proklete motite. Inšpekcijo dela pozivljamo, da gospoda Schwaba pouči, da tudi zanj veljajo zakoniti predpisi. Že v predzadnji številki »Delavca« smo pisali, da so bili pomočniki g. Schwaba brez posla po 4 do 5 tednov. Pomočniki bi potrebovali potrdilo o svoji nezaposlenosti, da dobe pravico do brezposelnostne podpore in so naprosili šefa, naj jim ga izstavi. G. Schwab pa se je moško razkoračil in izjavil, da potrdila ne izstavi in da pri njem sploh ni bil nikdo brez dela. To je infamna laž, ko je vendar vsakdo lahko videl njegove pomočnike v juliju in avgustu izprehajati se po ulicah. Pa nič zato. Imamo priče, ki nezaposlenost Vaših pomočnikov lahko potrdijo. Mi bomo gospodu Schwabu vrnili milo za drago, ter pričeli priobčevati poročila o cenah, ki jih računa on svojim naročnikom, in plačah, ki jih plačuje svojim pomočnikom, o kvaliteti izdelave naročil itd. Navedli bomo natančno imena in številke, ki jih imamo precej na razpolago.

Doslej so prodajale tablice za razne tombole le trafike. Sedaj pa jih je začel prodajati tudi g. Schwab. V soboto, dne 30. sept., so pomočniki prejeli svoje plače že ob 5. uri popoldne, S plačami pa je g. Schwab poslal tudi karte za tombolo društva »Sokol« Šiška. Pomočniki so seveda karte vrnili in priporočili šefu, naj le sam igra tombolo. Globoko užaljen pošlje g. Schwab karte nazaj, naj mu vsaj za uslugo kupijo karte. Kakor se posoja, tako se vrača. Mi bomo pa kupili karte za delavsko tombolo in takrat naj jih g. Schwab pošlje v delavnico. Trojka.

Pozor, krojači!

Tvrdba »Elite« v Prešernovi ulici išče po meščanskih časopisih krojaške pomočnike za fino veliko moško in damsko delo. Opozarjamo vse pomočnike, naj nikar ne hodijo k tej firmi iskat dela, ker to fino delo obstoji iz konfekcije po meri in pravde konfekcije. Največkrat se mora čakati na delo. Fino delo, a sramotne plače. Nekaj pomočnikov boljnih tvrdk, kjer so imeli stalno delo in plačo, je hotelo izpremeniti prostor in naselilo tem inseratom, ker je razočarano in prevarano. Zato naj se vsakdo, ki čita v časopisju, da katera firma išče pomočnike, prej informira pri strokovni organizaciji o razmerah pri dotični firmi.

Mezdno gibanje v tovarni »Maros« v Mariboru.

Tovarna »Maros« v Mariboru nima doslej še nikakršne tarifne pogodbe z delavstvom. Zaradi tega so člani Osrednjega društva oblačilne stroke sestavili sedanjim plačam primerno tarifo in jo s splošnimi službenimi pogoji obenem predložili tovarni dne 17. septembra 1928. Na vloženo spomenico pa tovarna do danes še ni odgovorila, čeprav je že potekel stavljeni rok. Ureditev službenih pogojev v tovarni potem kolektivne tarifne pogodbe je pa vendar tako naravna zahteva in potreba, da bi bila, milo rečeno, velika neobzirnost tovarne, če bi vztrajala na tem, da pride do odločilnega boja. Sodrugi, tovariši in tovarišice, podprite moralno to mezdno gibanje!

Izprtje nemških konfekcionarjev končano.

Po pettedenkem trdem boju, v katerega so bili nemški konfekcionarji prisiljeni iti, je končal s popolno zmago delavcev. Pred stavko, oziroma izprtjem, se je branila zveza tovarnarjev povišati tarifo za 9 odstotkov, kakor je razsodilo sodišče delavnega urada. Pri ponovnem pogajanju pa je bil izrek sodišča za zvezo tovarnarjev naravnost razočarljiv. Izrek se glasi: Za Nürnberg, Gotha in Frankfurt se uvedejo višje kategorije, tako da pride v teh mestih, kjer je v glavnem koncentrirana konfekcijska industrija, povišanje plač do 17 in pol odstotkov, v srednjih kategorijah znaša povišanje 13 odstotkov in v nižjih kategorijah pa 11 odstotkov. V istem razmerju se povišajo plače tudi pri prikojevcah. Le za ženske pri specialnih strojih je ostalo tako, kakor se je sklenilo že pri prvi razsodbi. Pogajanja so se vršila v Weimarju dne 19. septembra. Pogodba je stopila takoj v veljavo. Delo se je zopet pričelo dne 25. septembra. Tako se je končal ta veliki boj, v katerem je bilo udeleženi nad 35.000 krojačev in šivilj s popolno zmago delavstva.

Kongres oblačilnih delavcev Holandske.

Holandski oblačilni delavci so 26. avgusta in naslednje dni imeli svoj redni kongres v Groningu. Zastopanih je bilo poleg centralnega odbora 45 delegatov raznih podružnic. Iz poročila, ki je bilo predloženo kongresu, je razviden lep napredek organizacije. Število članstva je poskočilo od 2887 v letu 1925. na 3832 v aprilu 1928. Od teh je 1869 moških, 1487 ženskih in 476 vajencev. Organizirani so moški in ženski krojači po meri, ter za moško, deško in gumijsko konfekcijo, modistinje, krznarji, izdelovalci čepic, konfekcionarji za perilo in trikotažo. Največ je moške konfekcije v centrlih Amsterdam, Rotterdam in Groning. Lansko leto je bilo v celi Holandiji veliko izprtje oblačilnih delavcev, ki je končalo z

zmago zadnjih. Kongresu je bilo predloženi več predlogov upravnega značaja. Debata je bila jako živahna in so se je udeleževale skoro vse ženske delgatinje. Kongres je končal s popolnim uspehom in je bil združen tudi s proslavo 45 letnice obstoja podružnice v Groningu.

Konjunktura konfekcije v Ameriki.

Poročila Zveze Industrijev v Ameriki pravijo, da je konfekcija v Chikagu in Rochesteru poleg Newyorka tako zaposlena, kot še nikoli po vojni. Delavci imajo v teh mestih sklenjene ugodne tarifne ugovore. Njih organizacija se hitro razvija. V mestu Milwaukee pa traja izprtje konfekcionarjev že 15 tednov.

STROJNIKI IN KURJAČI.

Društvena soba v Ljubljani se nahaja od dne 1. oktobra dalje v Delavski zbornici, Miklošičeva cesta št. 22 (desni vhod). Tam se bodo vršile tudi vse seje in mesečni sestanki.

Številka društvenega računa pri poštni hranilnici v Ljubljani je 14.987. Kdor ne bi imel položnice Društva strojnikov in kurjačev v Sloveniji, si lahko kupi pri pošti položnico za 25 para ter jo izpolni kakor navadno in vpiše na dotičnih mestih tudi številko društvenega računa pri poštni hranilnici.

Nezaposleni člani naj se takoj javljajo društvu zaradi evidence. Društvo je že ponovno rabilo strojnike in kurjače in čeprav smo imeli nezaposlene tovariše, se jim vendar ni mogla nuditi služba, ker se niso prijavili in društvo ni vedelo zanje. Ravno te dni smo zvedeli, da je neki posredovalec zahteval celo kolo od nezaposlenega tovariša, da mu je preskrbel službo. Tako oskodovalje tovarišev je nemoralno, in da se take zlorabe prepreči, posreduje društvo za člane samo.

Strojniki in kurjači!

Mnogo je še podjetij, ki zaposlujejo strojnike in kurjače, ki pa do danes še niso organizirani v svojem društvu. Vse kolege vabimo, da vsak v svojem interesu pridobiva nove člane; zakaj naš življenski položaj se bo takrat izboljšal, kadar bomo vsi tovariši tam, kamor spadamo, to je, v Društvu strojnikov in kurjačev za Slovenijo.

Šestdesetletnica strokovne organizacije grafičarjev.

Strokovna organizacija tiskarjev, litografov in pomožnega delavstva v Ljubljani, ki ima sedaj svoj delokrog kot podružnica Zveze grafičnih delavcev v Zagrebu, obhaja te dni šestdesetletnico svojega obstoja. — Dolga doba je to. Ali ta organizacija se je utrdila in je po svoji organizatorični moči dosegala lepe uspehe. Vso to dolgo dobo je ostala kompaktna, kljub težkočam, ki jih je imela na poti svojega razvoja.

Svojo šestdesetletnico proslavi organizacija na originalen način in z mnogimi prireditvami. Dne 6. okt. je priredila »Grafika« pevski koncert v dvorani Uniona, dne 7. okt. je bila otvoritev razstave Tisk in ljubljanskem velesjemu, ki bo otvorjena do 21. t. m. (Vstopnina 5 Din.) Dne 13. t. m. priredi »Dobrodelno društvo« veselico v veliki dvorani Uniona. Dne 14. t. m. dopoldne bo slavnostna seja organizacije v dvorani Okrožnega urada. Dne 14. t. m. popoldne (ob 15.15) bo nogometna tekma med Svobodo in Grafiko na igrišču Ilirije. Dne 21. t. m. bo članski družabni večer v veliki dvorani Kazine. — To je obširni spred, ki kaže, s kako silno agilnostjo se grafičarji trudijo, da vredno proslave šestdesetletnico svoje strokovne organizacije, ki jim je res zaščita v borbi, pomoč ob nezaposlenosti, boleznih, invalidnosti — takorekoč lastni socialni zavod.

RAZNO.

Opozorilo delojemalcem in delodajalcem.

Ker je ministrtvo za pošto in brzojav odločilo, da so javne borze dela, njihove podružnice in ekspoziture poštnine proste le v medsebojnem in uradnem prometu, podpisani urad ne bo sprejel nobenih nezadostno frankiranih dopisov, zlasti pa ne bo odgovarjal nikomur, ki ni za odgovor priložil znak. Nadalje se interesente opozarja, da obsega delokrog podpisane podružnice do nadaljnjega sledeče srece: Celje, Laško, Brežice, Smarje pri Jelšah, Gornji grad in Slovenjgradec. Kraji iz ostalih srezov ljubljanske in mariborske oblasti spadajo v področje javne borze dela v Ljubljani, oziroma podružnice v Mariboru, zato prijav, naročil, dopisov, predlogov in pritožb iz krajev izven svojega področja podpisana podružnica ne bo upoštevala. Delojemalcem in delodajalcem se priporoča, da to pri dopisovanju z borzami dela v lastnem interesu upoštevajo. — Podružnica javne borze dela v Celju.

Sijajen uspeh železničarske organizacije.

Minule so volitve v bolniško blagajno železniških nameščencev. »Ujedinjeni savez železničarjev Jugoslavije« je posegel v te volitve z elanom in izredno agilnostjo svojih zaupnikov in članov. V področju ljubljanske direkcije železnice je dobil Savez brez strojevodij in kurjačev 5987 glasov, v zagrebškem področju 2026, v sarajevskem 1856, skupaj torej 9869 glasov, dočim je demokratska zveza dobila le 9184 glasov. Naš savez je potemtakem dobil 700 glasov več, kakor demokratska Zveza, ki se bahla, da ima v teh direkcijah 18.000 organiziranih železničarjev. Klerikalci so dobili v ljubljanski direkciji samo 517 glasov. Bratski organizaciji čestitamo na tem uspehu tem bolj, ker je dosežanja uprava bolniške blagajne železničarjev prezirala predloge organizacije in kratila pravice bolnim železničarjem, namesto da bi negovala njih higijenske in socialne interese v prvi vrsti. Organizacija je pridobila po teh volitvah znaten vpliv v svojem socialnem zavodu.

Odprava ministrstva za socialno politiko je iznova postala aktualno vprašanje za reakcionarne režimovce. Lani so vzeli temu ministrtvu skoro vsa sredstva s proračunom, ker še niso imeli pravega poguma, da bi ga odpravili. Dejansko je stvar taka, da tako ministrtvo, kakršno je, ni mnogo vredno, ker varuje prej interese buržnazije kakor delavstva. Ministrtvo socialne politike bi moralo absolutno zastopati socialne interese delovnih slojev. Tega pa ne dela in s sredstvi, ki jih ima, tudi ne more. Skoro bi rekli, da je socialni škandal, da se zavarovanje za starost in onemoglost še vedno ni uvedlo, čeprav obstoji zakon za to zavarovanje že nad šest let. Z odpravo ministrstva za socialno politiko bi se področje razdelilo na več ministrstev in s tem bi bilo pokopano vsakršno socialnopolitično zakonodajno delo za dolgo dobo let. Zato smo odločno proti temu, da bi se rušilo to, kar je, zahtevamo pa, da to ministrtvo izpremeni svojo politiko v socialnem interesu prebivalstva in da se izpopolni.

Zaščita naših delavcev v inozemstvu.

Za varstvo naših delavcev v inozemstvu še sploh ni ničesar urejenega. Država je sklepala trgavske pogodbe, konvencije, ali na vprašanja, ki se tičejo delavstva, ni nihče niti mislil. Naših delavcev se nahaja v Nemčiji okoli 40.000, v Argentini okoli 30 tisoč, v Franciji okoli 20.000 in v Združenih državah celo okoli 600.000. Vlada je sedaj določila delegacijo najprej za pogajanja z Nemčijo. Pogajanja se bodo vršila v Berlinu. Gre pri teh pogajanjih za ureditev službenih odnošajev med obema državama in za repreciteto v raznih panogah socialnega zavarovanja. V to svrhu se morajo izdelati posebne konvencije, ki pa bodo rešene — kdo ve, kdaj.

Francoska zveza strokovnih organizacij

je z ozirom na definitivno ustanovitev nacionalnega gospodarskega sveta ustanovila študijski odsek za gospodarska vprašanja, ki bo sestavljen iz tovarišev, ki bodo po svojem znanju v stanju v poštevh prihajajoče probleme z uspehom pospeševati.

III. mednarodni kongres Zveze privatnih nameščencev

se je vršil od 15. do 18. septembra v Draždanih. Dne 1. januarja 1928 je štela ta zveza 710.000 članov.

Stavka v hamburških ladjedelnih

še traja. Stavkujoči imajo mnogo spopadov s stavkokazi. Gibanje se je raztegnilo tudi na francoske ladjedelnice. V celoti je v gibanju okoli 100.000 delavcev.

MISLI.

Kapital je vladar sveta; ne uboga ne vlad ne tebe, ampak samo svojo organizacijo: kartele, truste. Zato je tako močan.

Samo delo ustvarja; kdor spravlja običek dela, ki nabavi zemljo, tovarne in stroje z njim. On tudi odloča, kdaj, koliko in za kakšen zaslužek smeš delati.

Zemlja, kapital, stroji so monopol denarja. In blago, ki ga ustvarjaš s svojim delom proti mezdi, postane monopol kapitala.

Ti imaš duševno in fizično delovno moč, ki jo ponujaš v najem. Če te rabi, ti plača samo majhen del vrednosti tvolega dela, ker nimaš trustov in kartelov.

Tvoj kartel, tvoj trust je tvoja strokovna organizacija, ki mora postati velika, močna in sklenjena po vsem svetu, bo ustvarila trust, kartel, monopol delovne sile — dela.

Organizacija je zrcalo organiziranih delavcev. Če je v njej solidarnost, če člani v njej vidijo samo skupne interese delavstva, če dajejo s prijateljsko inicijativo namesto čenčavega kritiziranja ali razdvajanja solidarnostne ideologije živnost celoti, dobrohotno pomoč funkcionarjem in tovarišem, so na pravi poti. Moč organizacije je odvisna od duha, ki je v njej. Duh organizacije bodi: skupnost, solidarnost, boj za cilj in nesebična pomoč vseh.

Širite naš list!